

De meeste mensen
deugen

NIET

Een antwoord op
Rutger Bregman

Rolf Hollering

Schrijver: Rolf Hollering
Coverontwerp: Rolf Hollering
ISBN: 9789465208008
© Rolf Hollering (2025)

Inhoud

Waar ligt het "goed(e)" in onze dagelijkse struggle?	10
De vraag van goed en kwaad – en van wat vrijheid betekent	12
Waarom kun je alleenmaar in het kleine deugen?	23
Wat denkt een Porsche verzamelaar over zichzelf?.....	26
Wat moeten we denken over de kritiek op de samenwerking van TomTom met de Nederlandse politie?.....	27
Wat vertelt ons het grote verdriet in Jiskefets Juffrouw Jannie, Commissaris Tampert en Bep van Mokum?.....	28
Heb je überhaupt interesse in Marokkanen – en waarom lijkt dat een goed idee?	30
Waarom is "net rijgedrag" niet beperkt tot het vermijden van ongelukken?	32
Is naast elkaar heen leven genoeg?.....	34
Waren de jaren 80 beter dan vandaag?.....	34
De stopwoordjes en de kreten – bestaat echte betrokkenheid nog?	36
Kunnen de Duitsers het beter?.....	37
Vernederend taalgebruik – of heb je een keuze?	39
Is positieve discriminatie beter dan negatieve?.....	40
Wat is de definitie van een goed mens volgens de landmacht?	43
Voor wie is geluid geweld?	44
Waarom is "goed" pas goed als het ook voor minderheden werkt?	48
What's in it for me? – Wat heb ik er zelf aan?	50

Waarom is wantrouwen tegen een woord zoals "boer" soms nodig?	52
Waarom zijn opa en oma nog voorbeelden?	55
Zouden Autochtonen met een onfatsoenlijke taal een assimilatiecontract moeten tekenen?	58
Bestaat een goede Duitser wel?	63
Wat vinden we, is een goede Nederlander?	65
Waarom is roken moreel slecht en wie maak je rijk met het roken?	68
Waarom heeft niemand aandacht voor het droevige in zo vele mensen?	70
Waarom is hebben ook vernedering?	72
Waar ligt het verschil tussen mens en dier?	75
Waarom is de wet voor 99 procent nutteloos?	78
Waarom bevat het Nederlandse "Doe normaal!" veel wijsheid?	81
En waarom zijn sommige dingen, die normaal lijken, juist niet normaal?	83
Klopt het wel wat iedereen zegt?	86
Wat is er misgegaan in Oost-Duitsland?	88
Wat heeft de Nederlandse horeca (indirect) met de AfD te maken?	93
Hoe komt Nederland aan iets als de PVV?	97
Bestaat ie tóch, de Nederlandse cultuur of "identiteit"?	100
Wat heeft Corona ons geleerd?	105
Bestaat geluk alleen maar in het klein?	111

Waarom creëren minder "ik" en minder "hebben" ruimte voor het goede?.....	115
De Partij voor de Vrijheid of ertegen?.....	118
Betutteldrift – waar begint dat?.....	121
Zwarte Piet, Kerstmis en Pasen – waar gaan ze over?	123
Maar liever dat nog, dan het bord voor de kop van de zakenman?.....	128
Hoe verkleinen we de afstand?	129
Waarom is een lezend Nederland een goed Nederland?....	133
Wat is eigenlijk de functie van Loeki de Leeuw?	134
"Wollen Sie die alle erschießen?"	137
Does Santa exist – bestaat Sinterklaas echt?	138
Porno en Peepshow - waar ligt het goede in de Westerse cultuur?.....	144
Hoe kun je je vrij vechten?	148
Geef je <i>echt</i> alleen om jezelf?	149
Zoogdier of mens?	153
Heb je voldoende wantrouwen jegens jezelf?	154
Hoe hoog is je D-Factor?.....	157
Het goede kan - maar waarom moet ik het ook willen?	160

Betekenis 'deugen'

deu·gen (deugde, heeft gedeugd)

- 1) *deugdzzaam zijn, braaf zijn, goed oppassen: die jongen heeft nooit willen deugen gezegd van iem. die onbetrouwbaar is*
- 2) *geschikt zijn: nergens voor deugen*
- 3) *in orde zijn: dat antwoord deugt niet*

Bron: Vandal.nl

Dit boekje is bedoeld als antwoord op een heel succesvolle publicatie uit het jaar 2019 door de historicus Rutger Bregman. Ik loop al een hele tijd rond met het gevoel dat er een heel belangrijke zaak ontbreekt in zijn boek en dat er daarom ook iets niet kan kloppen met de conclusies, die hij uit de verhalen trekt, die hij in “De meeste mensen deugen” opgeschreven heeft. Nu heb ik mijn gedachtes hier opgeschreven – en inderdaad met een andere conclusie over ons mensen.

Waar ligt het "goed(e)" in onze dagelijkse struggle?

Alleen in Nederland is “De meeste mensen deugen” van Rutger Bregman meer dan een half miljoen keer verkocht. Het is ook in het Duits (“Im Grunde gut”) en Engels (“Humankind: A Hopeful History”) en in noch zo’n 46 andere talen verschenen. Een groot succes dus. Maar dan ook weer niet, omdat het wel leuk om te lezen is maar tegelijkertijd slechts een gedachte inhoudt: De meeste mensen denken er niet aan, iemand anders te willen vermoorden – dus kan het allemaal zo erg niet zijn: de mens is goed.

Dat dit wel een heel erg simpele gedachte is die voor ons dagelijks leven geen of amper nuttige informatie bevat, zit me dus nu al vijf jaren dwars. Ik wil er wel bij zeggen, dat de schrijver, Rutger Bregman, een heel leuke man blijkt te zijn en hij een groot compliment verdient voor een geweldige stunt, die hij ook in 2019 uithaalde in een interview met de toenmalige Fox News anchorman Tucker Carlson in de Verenigde Staten. Het is hem daar gelukt, op een heel heldere en soevereine manier duidelijk te maken dat Carlson een hypocriet, corrupt spelfiguurtje in een fout spel van heel erg rijke mensen is. Bregman bleef het gesprek domineren, Carlson vond geen weg rond zijn argumentatie en dat ofschoon het voor Rutger Bregman een gesprek in een vreemde taal was. Heel sterke prestatie, erg leuk. Dus nu ga ik hier wel wat dingen over het boek van Rutger Bregman zeggen, die niet als

compliment bedoeld zijn, maar ik wil er wel bij gezegd hebben, dat hij an sich wel een groot compliment verdient voor wat hij voorstelt en in het bewuste gesprek gepresteerd heeft.

Als je een boek in handen krijgt dat belooft uit te leggen dat de meeste mensen deugen, dan verwacht je toch iets nieuws te ervaren over hoe het kan, dat je iedere dag door de straten loopt en naar je kantoor toe gaat en in de supermarkt in de rij staat en bij de dokter in de wachtkamer zit en in de trein van A naar B reist en je daar regelmatig mensen tegenkomt, die van alles en nog wat zijn, maar zeker niet goed: Iemand rijdt door een rood licht, iemand gaat te hard in een zone 30, iemand laat je de vinger zien in het verkeer, iemand vertelt achter je rug iets gekks over je op je werk of je baas ziet niet wat je allemaal doet voor die grote opdracht die zo belangrijk is voor het bedrijf, iemand ruikt naar urine voor je in de rij aan de kassa, een ander zit alsmaar hardop te bellen in de wachtkamer bij de dokter, in de trein zijn twee stoelen helemaal kapot omdat er iemand een vuurtje gestookt heeft of een bord nasi met een heel erg rode saus erop uitgegoten heeft. Het is moeilijk in je dagelijkse doen ervan overtuigd te raken, dat de mensen rond je heen goed zijn.

De vraag van goed en kwaad – en van wat vrijheid betekent

Maar wat is “goed” überhaupt? Als je een boek schrijft over wat goed is of niet, dan is het handig al dan niet noodzakelijk om even vast te houden en te definiëren wat het woordje goed inhoudt, wat er mee bedoeld is. Dat is eigenlijk de enige echte fout die Rutger Bregman in zijn boek maakt – hij staat niet stil bij de betekenis van het kernbegrip van zijn eigen boek en hij legt dus niet uit, waar hij het over gaat hebben. Wat goed is of kwaad is ook origineel geen vraagstuk voor een historicus, zoals Rutger Bregman is. Het is een filosofisch vraagstuk. Daarom is het niet verrassend, dat Bregman het analytisch gereedschap mankeert, om hier iets overtuigends over te zeggen. Al lezende begrijp je, dat hij als historicus een hele reeks aan voorbeelden kan geven voor situaties waarin mensen elkaar helpen in plaats van elkaar de nek om te draaien. Mensen, die samen op een ver eiland stranden, mensen, die in de Tweede Wereldoorlog of op de Titanic of tijdens de dodelijke storm in New Orleans met heel extreme situaties geconfronteerd zijn. Hij vertelt, dat mensen een natuurlijk instinct hebben dat ze niet laat schieten al zouden ze het zomaar kunnen met dat wapen in hun hand, hij geeft een blik op twee als uiterst brutaal beschreven oervolken en laat zien dat ze in werkelijkheid helemaal niet alleen maar op het wederzijdse afmaken van elkaar uit zijn. Dus zijn ze goed, is de conclusie.

En al vind ook ik het heel fijn dat de meeste mensen rond me heen de meeste tijd niet over het gebruik van wapens of geweld nadenken, is dat toch niet, wat mij het gevoel weet te geven dat het fijne, aardige, nette mensen zijn op wie ik kan vertrouwen, die mij met rust laten, die een klein sympathiek gebaar voor mij over hebben, die mij groeten, die nog goed voor me zijn als ze weten dat ik met hen van mening verschil. Ik weet dus juist nog niet, of ze ook inderdaad deugen, al vermoorden ze me niet.

Bezit en een vaste woonplek is het volgens Rutger Bregman, wat de mens gewelddadig laat worden, hij schrijft over een correlatie van het aantal mensen in een gebied en of er geweld ontstaat of niet. In principe zegt hij: Als er maar weinig mensen zijn en iedereen voldoende te eten heeft, ontstaat er geen conflict.

Nu moeten we dus eindelijk definiëren wat “goed” betekent, want anders landen we, als we het boek van Rutger Bregman lezen, bij het tegenovergestelde van “goed” in de morele zin: de afwezigheid van geweld om de reden dat er geen aanleiding voor geweld is. Dat is niet goed, het is neutraal en in geen opzicht heeft het een moreel karakter. Moreel wordt een actie pas als er aanleiding tot conflict of geweld is en ondanks die aanleiding een net gedrag tegenover de ander getoond wordt: Je rijdt dus met 15.000 andere mensen op de snelweg, het is druk in de trein, er is een lange wachttijd bij de dokter, iemand zet ’s nachts de muziek hard in een wijk waar nog andere mensen met andere behoeftes wonen. Dit

zijn de situaties waar je een verschil kunt maken tussen een moreel goed en een moreel slecht gedrag.

In onze cultuur en filosofie vind je heel eenvoudige definities van moreel goed en slecht gedrag: bij de Duitse filosoof Immanuel Kant is het wat hij de “categorische imperatief” noemt, namelijk dat je gedrag zodanig moet zijn dat de consequenties ervan voor iedereen functioneren, dat je dus van de regels waarop je gedrag baseert zondermeer een voor iedereen geldige wet zou kunnen maken. In de Bijbel, vandaag de dag misschien niet meer het meest populaire boek maar in Europa toch nog steeds de basis van bijna alles wat onze cultuur tot stand gebracht heeft, wordt hetzelfde idee de gouden regel genoemd: Wat je niet wilt dat jezelf gebeurt, dat doe ook een ander niet aan. Of positief gezegd: Behandel een ander zoals je zelf ook behandeld wilt worden. Heel simpel. Bij de oude Grieken zegt Aristoteles dat je je verstand moet gebruiken en dat je wat je doet zo perfect mogelijk moet proberen te doen. Dit is op het eerste gezicht wat minder duidelijk, met je verstand kun je immers van alles doen en ook moreel heel slechte dingen kunnen met perfectie worden voltooid, zoals bij voorbeeld de oosterburen 75 jaren geleden hebben bewezen. Maar daar is zeker geen geluk uit voort gekomen, en geluk is wel het doel waar volgens Aristoteles iedereen en alles naar streeft. De combinatie van het gebruik van het menselijke verstand, van het bemoeien om perfectie met de intentie daardoor geluk te realiseren, kan dus op individuele schaal nog een hele foute kant op gaan, die niet met de ideeën van Kant of van de Bijbel overeen te brengen zijn. Zodra

je het plaatje wat groter denkt, is de kans heel groot dat je ook met de definitie van het “moreel goede”, dat Aristoteles gebruikt heel dicht bij de resultaten van wederzijdse oplettendheid en algemene toepasselijkheid komt, die we bij Immanuel Kant en in de Bijbel vinden. De Engelse filosoof David Hume heeft het over gebruiken, opleiding en gewoontes, die moreel goed gedrag bij de mens mogelijk maken. Het speelt dus een rol of de maatschappij en het gezin waarin je opgroeit de spelregeltjes van moreel goed gedrag aan je uitleggen of niet.

Wat we dus kunnen meenemen uit de hierboven beschreven definities is dat moreel goed of slecht gedrag bijna niks te maken heeft met de vraag of we een ander zouden vermoorden of niet – simpelweg omdat deze vraag onder normale dagelijkse omstandigheden geen rol speelt, maar dus wel heel veel te maken heeft met hoe we voor elkaar zijn, hoe we op elkaar letten, hoeveel moeite we doen om het dagelijkse leven voor elkaar prettig te maken, hoe we ons zelf wat terugnemen en er wat meer naar kijken hoe de ander voelt, wat voor hem of haar op dit moment belangrijk is en hoe we daar iets aan bij kunnen dragen. Moreel goed gedrag is dus meestal een gedrag waarbij we ons zelf wat minder belangrijk maken dan we eigenlijk van ons zelf denken. Een gedrag dat ervoor zorgt dat we allemaal binnen een redelijk smalle corridor op een verdraagzame manier kunnen functioneren, zonder grote irritatie, zonder provocatie, zonder elkaar lastig te vallen.

Zeker in een dicht bevolkt landje zoals Nederland, dat zich zelf “kikkerlandje” noemt, is dit belangrijk. 17 of 18 miljoen mensen leven op weinig ruimte, bijna iedereen is aan het werk om geld te verdienen of kinderen op te voeden of ouders te verzorgen. De meeste mensen hebben verplichtingen, haast, druk. Ze treffen in het openbaar andere mensen met even veel verplichtingen, druk en haast. Nou kan het zijn dat je van de wet 50 kilometer per uur mag rijden of dat je officieel nog de grasmaaier mag gebruiken om 5 uur ’s middags of dat je op een druk pad eigenlijk wel mag fietsen. Maar wat doe je, als er kinderen op de stoep lopen of de buurvrouw net thuis komt van haar werk of er echt een hele boel mensen op dat paadje lopen waar je graag wilt fietsen? De wet bepaalt jammer genoeg (of gelukkig) niet wat moreel goed gedrag is. De wet is niet veel meer dan een hulpmiddel voor beslissingen in een situatie van conflict dat niet zomaar op te lossen valt. In ons dagelijks doen speelt de wet echter maar een ondergeschikte rol. De banen waarin ons gedrag als moreel goed kan worden gekwalificeerd zijn vele malen smaller dan de banen van wat wettelijk aanvaardbaar is. Vele mensen denken dat ze maar alles kunnen doen wat van de wet mag. Dat is een foute voorstelling. Om als maatschappij goed met elkaar te kunnen functioneren moeten we veel kleinschaliger beginnen te denken: We moeten ons afvragen: “Wat is op dit moment goed voor die andere mens daar op straat?” “Wat zou zijn of haar behoefte op dit moment kunnen zijn?” “Is hij of zij moe, droevig, bijzonder gevoelig,

gestresst?” Met deze antenne krijgen we als mensen een kans om in ons dagelijks leven moreel goed voor elkaar te kunnen zijn.

Deze definitie en deze uitleg laat al blijken dat het antwoord op de vraag of de meeste mensen deugen niet “ja” kan zijn. De meeste mensen deugen juist niet, omdat ze geen antenne hebben ontwikkeld voor de ander en de vraag niet stellen wat in een dagelijkse situatie goed of aangenaam voor die ander hier in de openbare ruimte zou kunnen zijn. Een reden waarom dat zo is, zou kunnen zijn, dat we niet meer opgroeien en niet meer worden opgevoed volgens de lijnen van onze cultuur. Nederland is een trots land met een van de oudste universiteiten ter wereld, met BNers zoals Erasmus van Rotterdam die wereldwijd bekend staat om zijn tolerantie, om zijn verdiensten rondom de Aufklärung op het continent, om zijn studies van filosofie en theologie. Premier Balkenende zei steeds “fatsoen moet je doen”, iedereen heeft nog de oude reclame van de stichting voor ideële reclame (SIRE) voor ogen met het “korte lontje in ons land”. Iedereen kent ook het liedje van Lange Frans en Baas B uit het jaar 2004 met de titel “Zinloos”, waarin ze zingen over mensen die op willen komen voor anderen en ervoor met hun leven moeten betalen. De moorden op Pim Fortuyn, op Theo van Gogh en op Peter R. de Vries maken heel zichtbaar dat er iets helemaal mis is in Nederland. Maar het zijn juist niet deze extreme dingen die iedereen dagelijks raken, het zijn de kleine dingen, die iedere dag misgaan, die laten zien, dat de mensen om ons heen en misschien